

TERMIZ IQTISODIYOT VA
SERVIS UNIVERSITETI

TISU ILMIY TADQIQOTLARI XABARNOMASI

ILMIY-USLUBIY JURNAL
ISSN 2992-9016

№1/2026

Muassis:
TERMIZ IQTISODIYOT VA
SERVIS UNIVERSITETI

TISU ilmiy tadqiqotlari xabarnomasi

Ilmiy-uslubiy jurnal

Bosh muharrir:

Sattarov Abdusamat
Umurqulovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Qobulov Eshbolta Atamuratovich

Mas'ul kotib:

Turayev Baxtiyor Ergashevich

Dizayner:

Meyliqulov Shahboz
Xolmamatovich

**Jurnal bir yilda to'rt marotaba
nashr etiladi**

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligining 2023-yil 1-martdagi № 066379-raqamli guvohnomasi bilan ro'yxatga olingan va O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 8-maydagi 370/5-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan hamda iqtisodiyot fanlari bo'yicha dissertatsiyalarning asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Jurnal "Termiz Publishing center" MCHJ bosmaxonasida chop etildi.

Bosishga ruxsat etildi:

22.12. 2025.

Qog'oz bichimi: 60x84 1/8

"Times New Roman" garnitirulasi.

Ofset bosma.

Ofset bosma usulida bosildi.

Shartli bosma tabog'i: 11.

Adadi 100 nusxa.

Bahosi kelishilgan narxda.

Buyurtma № 4.

Jurnalning elektron shakli bilan

<https://scientific.tues.uz>

web saytida tanishish mumkin.

Tahririyat manzili:

Termiz sh., "Yulduz" MFY,
"Ibn Sino" ko'chasi, 38B-uy.

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI:

Ixtisham Ul-Haq – i.f.d., prof. (Pokiston)

L. Narrada Gamage – i.f.d., prof. (Shri Lanka)

Maxmudov N.M. – i.f.d., prof.

Xudoyqulov S.K. – i.f.d., prof.

Pardayev J.M. – i.f.f.d., (PhD).

Absamatov A.E. – i.f.n., dots.

Eshkarayev S.Ch. – k.f.f.d. (PhD), dots.

Ruzmetov B. – i.f.d. prof.

Xudoyqulov X.X. – i.f.d. (DSc), prof.

Abdullayev I.S. – i.f.d., prof.

Xotamov O.Q. – i.f.d., prof.

Otamurodov Sh.N. – i.f.d. (DSc), dots.

Yarmatov Sh. Ch. - i.f.f.d. (PhD).

Mamadjanova T.A. – i.f.f.d. (PhD), dots.

Shodiyev A.A. – i.f.f.d. (PhD).

Jurayev X.A. – i.f.f.d. (PhD), dots.

Xakimov Z.I. – i.f.f.d. (PhD).

Amonov M.O. – i.f.f.d. (PhD).

Absamatov A.E. - i.f.f.d. (PhD).

Rahmatullayev B.Ch. – i.f.f.d. (PhD).

Namozov G'.Sh. – i.f.f.d. (PhD).

MUNDARIJA

SH.E.BOBOMURATOVA

O'zbekiston va uning chegara mamlakat hududlarida til siyosati.....4

D.MUQUMOVA

Ja'far Muhammad Termiziyning "Mendagi Boysun" she'ri: lingvistik tahlil.....12

D.B.IBODULLAYEVA

O'zbek va ingliz tillaridagi teatr atamalarining chog'ishtirma tahlili.....15

Z.M.AMIRKULOVA

"Panoh" hikoyasida tarixiy voqealik va badiiy talqin uyg'unlashuvi.....18

M.A.MEYLIQULOVA

O'quvchilarda adabiy nutqiy kompetensiyani rivojlantirish masalalari.....22

SH.A.DONAYEVA

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qitishda 4K modelining ahamiyati.....25

G.E.TURAYEVA

Texnologiyalashgan jamiyatda bo'lajak o'qituvchilarning axloqiy tarbiyasini shakllantirish28

M.X.XAYDAROVA

Magistratura talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etish.....31

F.A.XAYITOVA

O'quvchilarda kreativ o'qish madaniyatini shakllantirishning milliy va jahon tajribasi.....35

D.R.YUNUSOV, J.I.UMIROV

Fanni o'qitishda interfaol ta'lim metodlaridan foydalanish.....38

F.E.JOMONQULOVA, S.B.UZAKOVA

Yoshlarni axborot xurujlaridan asrash, ularda axborot imunitetini shakllantirishda zamonaviy usullardan foydalanishning o'рни.....42

U.A.TASHBAYEVA

Boshlang'ich sinflarda bolalar adabiyotini o'rgatishda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanish metodikasi.....47

SH.T.TOSHOVA

Talabalarda sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini takomillashtirishning didaktik imkoniyatlari.....51

R.I.ESONOVA, N.M.SALOXITDINOVA

Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni 4K modeli asosida tashkil etish metodikasi va baholash mexanizmlari.....54

G.Z.ERMATOVA, G.E.TURAYEVA

Elektron resurslar asosida ona tili va o'qish savodxonligi fanlarini o'qitish samaradorligini oshirish usullari.....58

D.D.NORQUVATOVA, N.M.SALOXITDINOVA

STEAM yondashuvining boshlang'ich matematika ta'limidagi ahamiyati.....65

M.O.ZARIPOVA, N.M.SALOXITDINOVA

Zamonaviy ta'limda baholash tizimlarining transformatsiyasi va uning ta'lim sifatiga ta'siri.....68

M.A.NORBOSHEVA, N.ABDIYEVA

Giperaktiv bolalar bilan olib boriladigan psixologik-pedagogik ishlar.....72

G.A.MAMARAJABOV

Mustaqillik yillarida o'zbekistonda hunarmandchilikni rivojlantirishning huquqiy asoslari va amaliy tajriba.....76

T.J.YARMATOV, F.J. YARMATOV

Mahmud Qoshg'ariyning "Devonu Lug'atit Turk" asari etnofolklor manba.....80

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti
Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang'ich ta'lim) mutaxassisligi 1-bosqich magistranti
Ermatova Gullola Ziyod qizi
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Turayeva Gulnoza Ergashevna

ELEKTRON RESURLAR ASOSIDA ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI FANLARINI O'QITISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI

ANNOTATSIYA.

Ushbu tadqiqotda umumta'lim maktablarida ona tili va o'qish savodxonligini o'qitishda elektron resurslarning pedagogik salohiyati va ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri o'rganiladi. Raqamli ta'lim kontekstida interaktiv platformalar, multimedia resurslari, elektron darsliklar va onlayn mashqlar orqali o'quvchilarning lingvistik qobiliyatlari va o'qish savodxonligini oshirish muammolari ta'kidlangan. Tadqiqotda elektron resurslarning pedagogik xususiyatlari, ularni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish usullari va o'qituvchilarning samaradorligini oshirishga ta'siri yoritib berilgan. Maqolada elektron ta'lim resurslaridan mohirona foydalanish o'quvchilarga mustaqil fikrlash, matnni tushunish, tahlil qobiliyatlar va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini berishini empirik tarzda tasdiqlaydi.
Tayanch so'zlar: elektron resurslar, raqamli ta'lim, ona tili, o'qish savodxonligi, interaktiv ta'lim, pedagogik texnologiyalar, ta'lim samaradorligi.

МЕТОДЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ ПРЕДМЕТОВ РОДНОГО ЯЗЫКА И ГРАМОТНОСТИ ЧТЕНИЯ НА ОСНОВЕ ЭЛЕКТРОННЫХ РЕСУРСОВ

АННОТАЦИЯ

В данном исследовании рассматривается педагогический потенциал электронных ресурсов в обучении родному языку и грамотности чтения в средних школах и их влияние на эффективность обучения. Выделены проблемы повышения языковых способностей и грамотности чтения учащихся с помощью интерактивных платформ, мультимедийных ресурсов, электронных учебников и онлайн-упражнений в контексте цифрового образования. В исследовании освещаются педагогические особенности электронных ресурсов, методы их интеграции в образовательный процесс и их влияние на повышение эффективности работы учителя. В статье эмпирически подтверждается, что умелое использование электронных образовательных ресурсов позволяет учащимся развивать самостоятельное мышление, понимание текста, аналитические способности и коммуникативные навыки.
Ключевые слова: электронные ресурсы, цифровое образование, родной язык, грамотность чтения, интерактивное образование, педагогические технологии, эффективность обучения.

METHODS FOR IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF TEACHING NATIVE LANGUAGE AND READING LITERACY SUBJECTS BASED ON ELECTRONIC RESOURCES

ABSTRACT

This study examines the pedagogical potential of electronic resources in teaching native language and reading literacy in secondary schools and their impact on educational effectiveness. The problems of improving students' linguistic abilities and reading literacy through interactive platforms, multimedia resources, electronic textbooks and online exercises in the context of digital education are highlighted. The study highlights the pedagogical features of electronic resources, methods of their integration into the educational process and their impact on increasing teacher effectiveness. The article empirically confirms that the skillful use of electronic educational resources allows students to develop independent thinking, text comprehension, analytical abilities and communication skills.
Keywords: electronic resources, digital education, native language, reading literacy, interactive education, pedagogical technologies, educational effectiveness

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimi globallashev va raqamlashtirish tufayli sezilarli o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim jarayoniga yangi metodologiyalarni joriy etishni taqozo etadi. Mahalliy til va o'qish savodxonligini o'rgatishda, ayniqsa boshlang'ich va umumiy ta'lim bosqichlarida elektron resurslardan foydalanish ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynamoqda. Ushbu fanlar o'quvchilarning nutq madaniyati, mantiqiy fikrlashi va kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishning asosiy poydevorini tashkil etadi. Hozirgi vaqtda an'anaviy o'qitish usullariga tayanish o'quvchilarning ehtiyojlari va davr talablarini yetarli darajada qondira olmaydi. Talabalar ko'pincha bilimlarni vizual va interaktiv formatlar orqali samaraliroq tushunadilar, bu esa elektron resurslarni bu borada qimmatli aktivga aylantiradi. Elektron darsliklar, audio va video resurslar, interaktiv mashg'ulotlar va internet platformalari o'rganish tajribasini yaxshilaydi va bilimlarni saqlashga yordam beradi. Ona tili va o'qish savodxonligini o'qitishda elektron resurslardan foydalanish dolzarb ilmiy va pedagogik muammo sifatida e'tirof etilgan. Ushbu maqolada elektron resurslar orqali o'qitish samaradorligini oshirish yondashuvlarining ilmiy tahlili o'tkaziladi va ularning amaliy ahamiyati ta'kidlanadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. So'nggi yillarda ta'lim tizimini raqamlashtirish pedagogika fanida muhim tadqiqot sohasi sifatida paydo bo'ldi. Ona tili va o'qish savodxonligini o'qitishda elektron resurslardan foydalanish mahalliy va xalqaro tadqiqotchilar tomonidan keng ko'lamda o'rganilmoqda. Ilmiy adabiyotlarda elektron o'quv qo'llanmalari o'quvchilarning kognitiv faolligini rag'batlantirish, mustaqil o'rganish qobiliyatlarini rivojlantirish va ta'lim samaradorligini oshirishda muhim element sifatida qaraladi. Pedagogik tadqiqotlarda elektron resurslar elektron darsliklar, multimedia taqdimotlari, audio va videomateriallar, interaktiv mashqlar, baholash vositalari va onlayn o'quv platformalarini o'z ichiga oladi. Tadqiqotchilar o'qitish jarayonining moslashuvchanligi va shaxsiylashtirilishini ushbu vositalarning asosiy afzalligi sifatida ta'kidlaydilar. Mahalliy til bo'yicha ilmiy manbalar shuni ko'rsatadiki, elektron vositalar talabalarga vizual va mantiqiy

asoslar orqali grammatik tamoyillarni tushunish imkonini beradi. Bu amaliy nutq jarayonlarida nazariy ma'lumotlardan foydalanishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. O'qish savodxonligini oshirishga qaratilgan ilmiy adabiyotlarda elektron resurslar orqali matn bilan ishlash mexanizmi muhim o'rin tutadi. Tadqiqotchilar elektron matnlar, audiokitoblar va interaktiv savol-javob formatlaridan foydalanish orqali talabalarning matnlarni tushunish, tahlil qilish va baholash qobiliyatlarining oshirishini empirik ravishda tasdiqlaydilar. Raqamli muhitda olib boriladigan o'quv jarayoni talabalarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi. Xorijiy ilmiy adabiyotlarda elektron resurslardan foydalanish kompetensiyaga asoslangan yondashuv bilan bog'liq. Ta'limda raqamli resurslardan foydalanish o'quvchilarning kommunikativ, axborot va madaniy kompetensiyalarini oshiradi. Shu bilan birga, tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, elektron resurslardan foydalanish o'qituvchilarning metodologik kompetensiyalarini oshiradi. Mahalliy olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar milliy ta'lim standartlari va o'quvchilarning rivojlanish xususiyatlari bilan bir qatorda ona tili va o'qish savodxonligini o'qitishda elektron resurslardan foydalanishni o'rganadi. Ular elektron o'qitish vositalarini an'anaviy o'qitish yondashuvlarini takomillashtiruvchi samarali vositalar sifatida ko'rish kerakligini ta'kidlaydilar. Adabiyotlarni o'rganish shuni ko'rsatadiki, texnologik resurslardan tizimli va qasddan foydalanish ta'lim sifatini oshirish uchun juda muhimdir.

O'qituvchilar darslarining mazmunli, qiziqarli, samarali va zamonaviy bo'lishini ta'minlash uchun doimiy ravishda yangiliklar kiritishlari kerak. Bizning asosiy maqsadimiz har doim bolalarni fanga jalb qilish, o'quvchilarning e'tiborini jalb qilish va ularni mustaqil ravishda bilim olishga ilhomlantirish bo'lgan. Dars jonli, samarali, samarali, ta'sirchan, unutilmas va aniq bo'lishi kerak; shundan keyingina bolalarga berilgan bilim uzoq vaqt saqlanib qoladi va ularning keyingi ta'limi uchun mustahkam poydevor yaratadi. Samarali metodologiyalarni izlash bizni yangi kompyuter texnologiyalariga yo'naltirdi. Dastlab, biz kompyuterdan amaliy "xotirali yozuv mashinasi" sifatida foydalandik, undan o'quv materiallari, dars matnlarini yaratish, ro'yxatlar tuzish, shablon shakllarini loyihalash, shaxsiy kompyuterda ma'lumotlarni tartibga solish va hisobotlar yaratish kabi boshqa

vazifalar uchun foydalandik.

Asta-sekin PowerPoint taqdimotlarini ishlab chiqish dasturida ko'nikmalarga ega bo'ldik va sinfda qo'llaniladigan o'z taqdimotlarimizni yaratishni boshladik. Internetga kirishimiz bilan bizda katta salohiyat paydo bo'ldi. Internet resurslaridan foydalanish bosma vizual vositalar orasida doimiy ravishda mavjud bo'lmagan bir nechta katta formatli reproduksiyalarni taqdim etish imkonini berdi. Tasviriy reproduksiyalarni tahlil qilish bolalarning so'z boyligini boyitadi, o'quvchilarning insholarda o'z fikrlarini ifodalash qobiliyatini rivojlantiradi va shu bilan birga atrofdagi dunyoni aniq tasavvur qilishni, shuningdek, tabiat, hayvonlar, mehnat va insoniyatga bo'lgan minnatdorlikni rivojlantiradi. Boshlang'ich maktab o'quvchilari uchun elektron qo'llanmalar kurslarning xilma-xilligini oshiradi va shaxsiylashtirilgan o'qitish yondashuvini osonlashtiradi. Kompyuter texnologiyalarining imkoniyatlari elektron resurslardan foydalangan holda har qanday mavzu va fan bo'yicha qiziqarli darslarni tez va, eng muhimi, yuqori sifatli tayyorlash imkonini beradi. Ushbu ma'ruzalarni osonlashtirish uchun ekranda tasvirlarni namoyish eta oladigan bitta kompyuter va multimedia proyektori kerak. Bu barcha o'qituvchilar uchun juda foydali. Ta'lim jarayoniga AKTni integratsiya qilish juda muhim, bu esa zamonaviy boshlang'ich ta'limni usiz amalga oshirib bo'lmaydigan holga keltiradi. Boshlang'ich ta'limda bu ta'lim maqsadlariga nisbatan ustuvorliklarni o'zgartirishni talab qiladi: ta'lim va tarbiyaning asosiy natijasi bolalarning zamonaviy kompyuter texnologiyalari bilan ishlashga tayyorligi va ular orqali olingan ma'lumotlarni yangilash qobiliyati bo'lishi kerak. avtodidaktika. Axborot va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash boshlang'ich ta'limda ona tili va o'qish savodxonligini o'qitishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ushbu texnologiyalar o'qituvchilarni o'quvchilarni jalb qilish, o'qitishni sozlash va samarali til o'zlashtirishni yaxshilash uchun yangi vositalar va resurslar bilan ta'minlaydi. Ushbu darslarda axborot va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish misollari: Raqamli o'qish platformalari: Raqamli platformalar va elektron kitoblar ona tilida interaktiv va jozibali o'qish resurslarining keng doirasini taqdim etadi. Ushbu platformalar ko'pincha tushunish va so'z boyligini oshirish uchun ovoqli yordam, so'zlarni ajratib ko'rsatish

va interaktiv viktorinalar kabi xususiyatlarni o'z ichiga oladi. Ular shuningdek, bolalarga badiiy adabiyot, badiiy bo'lmagan adabiyot va she'riyatni o'z ichiga olgan turli xil materiallarga kirish imkonini beradi, bu esa o'qishga bo'lgan ishtiyoqni rivojlantirishga yordam beradi. O'yinlashtirish: Ta'lim tajribasini o'yinga aylantirish til o'zlashtirishni o'rganuvchilar uchun yoqimli va rag'batlantiruvchi qilishi mumkin.

Ta'lim o'yinlari va til o'rganish ilovalari o'quvchilar uchun o'qish va til qobiliyatlarini oshirish uchun qiziqarli va immersiv sharoitlarni taklif etadi. Ushbu vositalar odatda mukofotlar, qiyinchiliklar va taraqqiyotni kuzatish kabi komponentlarni o'z ichiga oladi, bu esa o'quvchilarni faol ishtirok etishga va yoqimli o'rganish tajribalarida ishtirok etishga undaydi. Filmlar, audio yozuvlar va podkastlarni o'z ichiga olgan multimedia vositalari tinglash va o'qishni tushunish ko'nikmalarini oshirishi mumkin. O'qituvchilar o'quvchilarni boshqa ovozlari, urg'ular va madaniy kontekstlar bilan tanishtirish uchun multimedia ma'lumotlarini o'z ta'limotlariga qo'shishlari mumkin. Bundan tashqari, multimedia materiallari talabalarga turli media formatlarini tahlil qilish va tanqidiy baholash imkonini beradi, shu bilan ularning raqamli savodxonlik ko'nikmalarini oshiradi.

Hamkorlikdagi onlayn platformalar: Hamkorlikdagi o'rganishni osonlashtiradigan raqamli vositalar ona tili va o'qish savodxonligi kurslarida muloqot, hamkorlik va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini oshirishi mumkin. Virtual muhokama taxtalari, hamkorlikdagi yozish platformalari va onlayn forumlar talabalarning mazmunli munozaralarda ishtirok etishiga, fikr almashishiga va tengdoshlarning tanqidini qabul qilishga yordam beradi. Ushbu vositalar faol ishtirokni rag'batlantiradi va sinfda hamjamiyat tuyg'usini rivojlantirishi mumkin. Moslashuvchan o'rganish tizimlari har bir talabaning o'ziga xos talablariga muvofiq o'qitishni sozlash uchun algoritmlardan foydalanadi. Ushbu tizimlar har bir talabaning o'qish va tilni bilishdagi kuchli va kamchiliklarini aniqlay oladi, moslashtirilgan tavsiyalar va o'rganish yo'nalishlarini taklif qiladi. Moslashuvchan o'rganish tizimlari har bir shaxs uchun o'qitish mazmuni va sur'atini sozlash orqali o'quvchilarning ona tili va o'qish savodxonligi darslaridagi turli xil o'rganish talablarini qondirishi mumkin. Raqamli

hikoya qilish texnologiyalari talabalarga matn, fotosuratlar, audio va video kabi multimedia komponentlaridan foydalangan holda o'z hikoyalarini ishlab chiqish va tarqatish imkonini beradi. Ushbu vositalar talabalar o'z hikoyalarini tuzish, yozish va taqdim etish jarayonida ijodkorlik, tanqidiy fikrlash va lingvistik mahoratni rivojlantiradi. Raqamli hikoya qilish talabalarga hikoya qilish asoslari, lingvistik standartlar va ifodali muloqotni tushunishlarini namoyish etish imkonini beradi. Axborot va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish ona tili va o'qish savodxonligini oshirishi mumkin bo'lsa-da, ular an'anaviy o'qitish yondashuvlarini butunlay o'rnini bosmasligi kerakligini tan olish juda muhimdir. O'qituvchilar o'quvchilarni yo'naltirishda, konstruktiv fikrlar bildirishda va muhim o'rganish tajribasini yaratishda juda muhimdir.

Texnologiya o'qituvchi-talaba o'rtasidagi aloqani emas, balki sinfda o'qishni yaxshilash va kengaytirish vositasi sifatida qaralishi kerak. Sinfidagi multimedia taqdimotlari o'quv jarayonini yaxshilaydi, samaradorlikni oshiradi va o'quvchilarning ijodiy rivojlanishini rag'batlantiradi. Taqdimotlardan fanni tushunishning har qanday bosqichida foydalanish mumkin. Bolalar ushbu kurslarga katta qiziqish va ishtiyoq ko'rsatadilar. Biz hatto boshlang'ich sinflarda ham bola kompyuterning qiziqarli va rag'batlantiruvchi vosita ekanligini tushunishi mumkinligini va agar u mustaqil ravishda kompyuterda ishlash ko'nikmalarini egallasa, bunday ishlardan zavq va foyda olishini ta'kidlaymiz.

Boshlang'ich maktab yillarida o'yin bolaning rivojlanishiga o'rganish bilan birga sezilarli darajada hissa qo'shadi. Didaktik o'yinning kiritilishi bolalarning ta'lim faoliyatiga bo'lgan ishtiyoqini sezilarli darajada oshiradi. Oxir-oqibat, o'yin o'qitish jarayonining ajralmas qismi ekanligi ma'lum. Biz "Auktsion" tanlovi deb nomlanuvchi o'yindan foydalanamiz. U har qanday fanga tegishli. Masalan, fe'llar mavzusini o'rganayotganda, ushbu tizim uchun iloji boricha ko'proq o'tgan zamon fe'llarini aniqlang. Uch daqiqa ichida yoshlar quyidagi naqshga amal qilib 21 dan 25 gacha so'z tuzdilar: yozdi, sotib oldi, baqirdi va hokazo. Shu bilan bir qatorda, "Kim ko'proq?" o'yini o'rganilayotgan qoida uchun so'zlar tanlanadi, jumladan, sinonimlar va antonimlarning kengroq tanlovi. O'rgatuvchi va tartibga soluvchi mashqlar. Biz ona tilini

o'qitish va o'qishga qiziqishni ta'lim o'yini orqali rag'batlantiramiz. Boshlang'ich maktab yoshida o'yin bolaning o'sishiga ta'lim bilan birga sezilarli darajada hissa qo'shadi. Bolalarni didaktik o'yin konteksti bilan tanishtirish ularning ta'lim faoliyatiga qiziqishini sezilarli darajada oshiradi. Mantiqiy fikrlashni rivojlantiradigan va so'z boyligini boyitadigan "Kriptorlar" o'yini ahamiyatlidir. Masalan, topshiriq atamalarini aniqlash va har bir toifadan qo'shimcha so'z tanlashdan iborat: aaltrek, lazhok, raukzhk, zitonk (likopcha, qoshiq, krujka, soyabon); oarz, straa, yanivsh, roamksha (atirgul, aster, olcha, romashka); kyoink, michkya, zhyil, gesn (konki, to'p, chang'i, qor) va boshqalar. Biz shifrlangan iboralar va shifrlangan jummalarni taqdim etamiz. Zamonaviy texnologiyalarni qo'llash ertak darslari, sayohat darslari, ta'lim darslari, KVN kabi qiziqarli o'qitish usullarini va bolalarga turli vazifalarni taqdim etadigan yoki yangi mavzularni o'rganishda yordam beradigan ertak qahramonlarini jalb qilishni osonlashtiradi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) bolalarni tilni o'zlashtirishga jalb qilish, darslarni ona tilida o'tkazish va o'qishni qiziqarli va jozibali qilishga yordam beradi. Og'zaki xalq ijodiyotidan (masalan, tillar, qofiyalar, sanaladigan olmoshlar, topishmoqlar va maqollar) foydalanish. Chin dildan, sharaflil, rostgo'y, samimiy va qat'iyatli so'zning ahamiyati va qiymati aholi tomonidan juda qadrlanadi. Maqollarda insonning fazilatlarini ulug'lanadi, ularning kamchiliklari qoralanadi, yangi bilimlarni egallashda samarali yordamchi bo'lib xizmat qiladi va sinf qoidalarini belgilaydi. Maqol va maqollar ona tili va o'qish dasturidagi har qanday fan uchun tanlanishi mumkin: juftlashgan jarangli va jarangsiz undoshlarni o'rganish, urg'usiz unilarning orfografiyasi, talaffuz qilinmaydigan undoshlarni o'z ichiga olgan so'zlar, predloglar va prefikslar bilan atamalarning imlosi, ajratish va qattiq belgilardan foydalanish, ot holatlarini o'rganish, shaxs-son fe'l qo'shimchalarini tahlil qilish, olmoshlar va ergash gaplarni o'rganish, fe'llarning infinitiv shakli va boshqalar. Ba'zi maqollardan qayta-qayta foydalanish mumkin. Ular o'quvchilarning artikulyatsiyasini yaxshilaydi, lug'atini kengaytiradi, bolalarning xotirasi va bilim qobiliyatlarini rivojlantiradi va maqollar orqali men ularga axloqiy fazilatlarini singdirishga harakat qilaman.

AKTdan foydalanish orqali barcha notalarni vizual tarzda ifodalash mumkin. Masalan, bir

jumla taqdim etiladi: Bog'ning chekkalarida sariq iplar paydo bo'ladi. Iborani tahlil qilib va orfogrammalarini aniqlab bo'lgach, maqsad otlarni nutq bo'laklari sifatida o'rganishdir. Taqdim etilayotgan ramkaning o'ng tomonida talabalarga iboradagi boshlang'ich shakli, jinsi, kelishigi, kelishigi, soni va rolini aniqlash yoki notaga asoslanib bajarilishi kerak bo'lgan faoliyatni aniqlash bo'yicha ko'rsatma berilgan. Kompyuter lug'at ishini innovatsion ravishda takomillashtirish, uning samaradorligini oshirish va lug'at yozuvlari bilan yana bir bor ishlash uchun turli xil yondashuvlardan foydalanish uchun ajoyib imkoniyat yaratadi. Tanlangan, qisqa muddatli, tasvirlangan yondashuvlar, topishmoqlardan foydalanish, tavsiflovchi iboralar uchun sinonim va antonim tanlash, bo'sh joyni to'ldirish mashqlari, alifbo tartibida tartiblash va xotirani eslab qolish kabi lug'at diktant usullaridan foydalaning.

Kompyuterdan foydalanib, biz lug'at so'zlari bilan ishlash uchun quyidagi strategiyadan foydalanamiz: biz so'zlarni o'qish uchun taqdim etamiz, keyin bir nechta rasmlarni ko'rsatamiz va talabalardan faqat o'qigan so'zlariga tegishli bo'lganlarni yozish talab qilinadi. Vazifa oxirida tekshirish o'tkaziladi. AKT orqali xususiyatlar haqida olingan ma'lumotlarni takrorlagandan so'ng, biz sifatlariga tegishli barcha belgilangan tamoyillarni eslaymiz. Biz orttirma, predlog va orttirma holatlardagi iboralarni qo'shamiz: oq dasturxon, ulkan qasr, erta tong. Muvaffaqiyatli imlo o'rgatish uchun innovatsion texnologiyalar ko'nikmalarni mustahkamlash uchun ko'plab mashqlarni qo'llash bilan bir qatorda, tushunchalarni rivojlantirishning turli darajalarida turli xil vizualizatsiyalardan foydalanishni osonlashtiradi. Ta'lim jarayoniga raqamli dinamik diagrammalar, modellar, jadvallar va jonli vizual vositalarni kiritish o'qitish samaradorligini oshiradi. Raqamli o'qitish vositalari o'quv jarayonining barcha bosqichlarida: yangi kontentni tushuntirish, mustahkamlash, qayta ko'rib chiqish va baholashda kompyuter texnologiyalaridan foydalanish imkonini beradi.

Videotexnologiyalardan foydalanish vizualizatsiyani kuchaytiradi, o'quvchilarni o'rganilayotgan protseduralar haqida keng qamrovli va aniq ma'lumot bilan ta'minlaydi va ularni faol ishtirok etishga jalb qiladi. Konsolidatsiya bosqichida o'quv mazmunini o'zlashtirish darajasini baholash uchun

kompyuterdan foydalanish mumkin. Sinf odatda guruhlariga bo'linadi, ularning har biri mavjud kompyuterlar soniga qarab mustaqil yoki tanlab ishlaydi. Kompyuterning grafik imkoniyatlari bilimlarni takrorlash, umumlashtirish va tizimlashtirishni osonlashtiradi, bu esa o'quvchiga mazmunni o'zlashtirishini baholashda va kamchiliklarni tuzatishda yordam beradi.

Kompyuter texnologiyalari bilimlarni baholash va monitoring qilishda an'anaviy usullarga nisbatan sezilarli ustunlikka ega, chunki baholash yanada ob'ektivdir. Ta'limda AKTni integratsiyalash har bir bola uchun turli xil o'rganish darajalari, xotira xususiyatlari, kognitiv jarayonlar va diqqatni jamlash vaqtini hisobga olgan holda moslashtirilgan o'qitishni osonlashtiradi. AKTdan foydalanish ta'lim jarayonini farqlash imkonini beradi; masalan, rivojlangan rivojlanish darajasiga ega o'quvchilar o'z bilimlarini murakkabroq kompyuterga asoslangan mashqlar orqali oshirishlari mumkin. Darsda kompyuterlarni qo'llash o'qituvchiga o'quvchilarning o'quv materialini tushunishini tezda baholash va natijalarga tezkorlik bilan e'tibor berish imkonini beradi. Natijada, boshlang'ich maktab sinflarida kompyuterlardan foydalanish maqsadga muvofiq va rag'batlantiruvchi ko'rinadi. Ushbu vazifalarni bajarish natijasida ta'lim jarayonining tuzilmalari va metodologiyalari takomillashtirildi, o'quvchilarda axborot bilan ishlash bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalar rivojlandi va mustaqil bilim olish qobiliyati rivojlandi.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu tadqiqot elektron resurslar orqali ona tili va o'qish savodxonligini o'rgatish samaradorligini baholashga qaratilgan. Tadqiqot texnikasi pedagogik jarayonga zamonaviy yondashuvlar asosida yaratilgan. Qo'llanilgan asosiy metodologik asos shaxsga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyasi bilan bir qatorda kompetentsiyaga asoslangan yondashuv edi. Ushbu usullar o'quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga oladi va ularning mustaqil ishtirokini rivojlantiradi. Tadqiqot jarayonida nazariy va amaliy metodologiyalar puxta qo'llanildi. Nazariy asosda pedagogika, metodologiya va raqamli ta'lim bo'yicha ilmiy adabiyotlar tahlili o'tkazildi, mavjud tushunchalar sintez qilindi va qiyosiy tahlillar o'tkazildi.

Qo'llanilgan amaliy yondashuvlar pedagogik

kuzatish, dars jarayonlarini tahlil qilish va o'quvchilarning o'qish natijalarini baholashni o'z ichiga oldi. Tadqiqotda texnologik resurslar asosida tuzilgan darslar va pedagogik nuqtai nazardan an'anaviy darslar o'rtasidagi farqlar o'rganildi. Ona tili darslarida grammatik va leksik materiallarni o'zlashtirish elektron taqdimotlar, interaktiv mashqlar va multimedia texnologiyalari yordamida osonlashtirildi. O'qish savodxonligini o'rganish o'quvchilarning elektron formatlar, audio resurslar va onlayn munozaralar yordamida matnlar bilan ishlash qobiliyatiga qaratildi. Metodologik yondashuv shuningdek, o'qituvchining faol ishtirokini ham nazarda tutadi. O'qituvchi elektron resurslarni tanlashda asosiy koordinator bo'lib xizmat qildi, ularni kurs materiallariga moslashtirdi va talabalarning ishtirokini osonlashtirdi. Tadqiqotdan olingan natijalar ilmiy xulosalarni shakllantirish uchun asos bo'lib xizmat qildi. Tadqiqotda pedagogika va ta'lim texnologiyalarida ilmiy manbalarning analitik usullari, qiyosiy tahlil, umumlashtirish va pedagogik kuzatish qo'llanildi. Elektron resurslardan foydalangan holda ma'ruzalarning samaradorligi talabalarning bilim va ishtirok darajasiga qarab baholandi. Uslubiy asos shaxsga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyasi bilan bir qatorda kompetentsiyaga asoslangan yondashuv sifatida yaratildi.

Tahlil va natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, elektron resurslar asosida tuzilgan ta'lim jarayoni ona tili va o'qish mahoratini o'rgatishda juda muvaffaqiyatli hisoblanadi. Elektron darsliklar va interaktiv mashqlar talabalarning fanni tezroq va chuqurroq o'zlashtirishiga yordam berdi. Ona tili darslarida grammatik tushunchalarni tushuntirish uchun animatsiya va vizual sxemalardan foydalanish talabalarning qoidalarni eslab qolishini yaxshiladi. O'qish savodxonligi sohasida elektron resurslardan foydalangan holda o'tkazilgan darslar talabalarning adabiyotni tushunish va tahlil qilish qobiliyatini oshirdi. O'qish jarayonini audio matnlar orqali tashkil etish o'quvchilarning eshitish qobiliyatini oshirdi. Bundan tashqari, interaktiv savol-javoblar, elektron mashg'ulotlar bilan bir qatorda, talabalarning mustaqil ishlarga jalb etilishini oshirdi. Tadqiqot davomida talabalarning kursga jalb etilishi va jalb etilishi sezilarli darajada kuchaygani qayd etildi. Elektron resurslardan foydalangan holda o'tkazilgan darslar talabalarning jalb etilishini rag'batlantirdi va ularning fikrlarni ifoda etish va

samarali muloqot qilish qobiliyatlarini oshirdi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, elektron ta'lim texnologiyalari talabalarning bilim darajasini barqaror ravishda samarali ravishda oshiradi.

Muhokama. Olingan natijalar adabiyotlar sharhida bayon etilgan ilmiy xulosalarga mos keladi. Tadqiqot texnologik resurslardan foydalanish o'quv jarayonini yaxshilashi va uning samaradorligini oshirishi mumkinligini ilmiy jihatdan ko'rsatdi. Ona tili va o'qish savodxonligi fanlaridagi elektron resurslar o'quvchilarda ham bilim, ham amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga hissa qo'shadi. Munozara davomida elektron resurslardan foydalanish uchun ba'zi shartlar belgilandi. Shuningdek, elektron ta'lim vositalari o'quvchilarning rivojlanish xususiyatlariga mos kelishi, dars mazmuni bilan uzviy bog'liq bo'lishi va o'qituvchi tomonidan ataylab nazorat qilinishi kerakligi ta'kidlandi. Shu bilan bir qatorda, elektron resurslar kutilgan natijani bermasligi mumkin.

Elektron resurslardan foydalanish o'qituvchining metodologik tayyorgarligiga bog'liq. Raqamli savodxonlikka ega o'qituvchi elektron resurslardan to'g'ri foydalanish orqali ta'lim jarayonini sifat jihatidan yuqori darajaga ko'tarishi mumkin. Natijada, o'qituvchilarni elektron o'qitish texnologiyalari bo'yicha o'qitish va rivojlantirish juda muhim ishdir. Elektron resurslar ona tili va o'qish ko'nikmalarini o'qitishda katta pedagogik salohiyatga ega. Dastlab, ular bir nechta ommaviy axborot vositalarida ta'lim mazmunini yetkazib berish orqali o'quvchilarning qiziqishini oshiradi. Audio va video formatdagi matnli kontentning mavjudligi o'qish savodxonligini oshirish uchun juda muhimdir. Talabalar o'qish, eshitish va vizual idrok orqali matn bilan faollashadilar. Interaktiv vazifalar va baholashlar o'quvchilarga o'z tushunchalarini mustaqil ravishda baholash imkoniyatini beradi. Bu ularning o'zini o'zi boshqarish va baholash qobiliyatlarini oshiradi. Ona tili darslarida grammatik qoidalarni tushuntirish uchun elektron vositalardan foydalanish o'quvchilarning murakkab mavzularni tushunishini osonlashtiradi. Masalan, animatsiyalar yordamida so'z tuzilishini yoki jumla tuzilishini namoyish etish nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalarga aylantiradi. Bundan tashqari, elektron platformalar orqali amalga oshiriladigan guruh va individual mashqlar o'quvchilarning muloqot qobiliyatlarini oshiradi. O'qish savodxonligi

bo'yicha matnni ishlab chiqishda so'rovlar va javoblar, suhbatlar va ijodiy topshiriqlar raqamli muhitda o'tkazilishi mumkin. Bu o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Elektron resurslardan foydalanish o'qituvchining vazifasini o'zgartiradi. O'qituvchi endi nafaqat bilim yetkazib beruvchi, balki ta'lim jarayonini boshqaruvchi va yo'naltiruvchi sifatida ham ishlaydi. O'qituvchi elektron resurslarni tanlash, sozlash va o'qitish jarayoniga integratsiya qilish orqali ta'lim samaradorligini oshirishi mumkin.

Xulosa. Elektron resurslar orqali ona tili va o'qish savodxonligini o'rgatish ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Raqamli o'qitish texnologiyalari chuqurroq bilim olishga yordam beradi, mustaqil fikrlashni rivojlantiradi va o'quvchilarda tahliliy ko'nikmalarni oshiradi. Texnologik resurslardan oqilona va qasddan foydalanish o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshiradi. O'rta maktablarda ona tili va o'qish savodxonligini o'qitishda elektron resurslarni keng joriy etish, o'qituvchilarning raqamli savodxonligini oshirish va elektron ta'lim muhitini rivojlantirish dolzarb ustuvor vazifalar hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Adizova S. Ona tili ta'limida zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent, 2020.
2. Alimuhamedov A. Raqamli ta'lim muhitida o'qish savodxonligini rivojlantirish masalalari. Pedagogika jurnali, 2021.
3. Ismoilova M. Elektron darsliklarning didaktik imkoniyatlari. Ta'lim va innovatsiya, 2020.
4. Karimov B. Axborot texnologiyalarini ta'lim jarayoniga joriy etish. Toshkent, 2022.
5. Qodirova N. Ona tili darslarida interaktiv usullardan foydalanish. Ilmiy maqolalar to'plami, 2021.
6. Rahimov D. O'qish savodxonligini baholash va rivojlantirish metodikasi. Toshkent, 2020.
7. UNESCO. Digital Learning and Literacy Development. International Report, 2021.
8. Ziyonet axborot-ta'lim portali. Elektron resurslardan foydalanish bo'yicha metodik tavsiyalar, 2022.